

EU:s rymdindustripolitik

2012/13:FPM82

Utbildningsdepartementet

2013-04-05

Dokumentbeteckning

KOM (2013) 108

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén - EU:s rymdpolitik - rymdsektorns potential för ekonomisk tillväxt

Sammanfattning

Meddelandet redogör för hur en industripolitik på rymdområdet bör se ut inom EU. En viktig utgångspunkt är att rymdverksamheten inte enbart är en fråga om forskning och teknisk utveckling och att dess europeiska politiska dimension bör utvecklas ordentligt. För detta syfte anser kommissionen att EU har ett särskilt ansvar och bättre möjligheter än den europeiska rymdorganisationen ESA. Kommissionen menar att en rymdpolitik för EU kan stärka den europeiska identiteten på internationell politisk nivå. Samtidigt bör åtgärder på EU-nivå kunna ge rymdverksamheten starkare politiska drivkrafter genom att t.ex. skapa lämpliga ramvillkor för europeisk rymdverksamhet och för industrins globala konkurrenskraft.

Regeringen välkomnar meddelandet och att EU ser över hur förutsättningarna för europeisk rymdverksamhet och industri kan förbättras för långsiktig konkurrenskraft och samhällsnytta. Regeringen anser samtidigt att det är mycket viktigt att EU fullt ut drar nytta av den kompetens och långa erfarenhet som har byggts upp inom den europeiska rymdorganisationen ESA under flera decennier.

Regeringen understryker mot bakgrund av ovanstående vikten av att EU och ESA gemensamt utvecklar en samordnad process för att presentera förslag som baseras på gemensam analys, till medlemsstaterna om den europeiska rymdverksamhetens framtid. Vad gäller utnyttjande av EU:s finansiella instrument inom rymdindustripolitiken anser regeringen att tillämpning av innovativa finansiella instrument bör begränsas och finansiering bör som huvudregel ske genom anslagsfinansiering.

1.1 Ärendets bakgrund

Genom artikel 189 i Lissabonfördraget blev rymdverksamhet en EU-kompetens. Redan före det, i december 2008, framhöll Europeiska rådet rymdens potential att bidra till innovation och ekonomisk återhämtning, vilket även rymdrådet uttryckte vid sitt möte i maj 2009. I kommissionens förslag till programmet Horisont 2020 för forskning och innovation föreslås 1,7 miljarder euro till rymdforskning och rymdinnovation. I sitt meddelande om EU:s industripolitik från oktober 2010 tillkännagav kommissionen vidare sin avsikt att föra en rymdindustripolitik som utformas i samarbete med ESA och EU:s medlemsstater. I rådets slutsatser från maj och september 2011 gav medlemsstaterna sitt stöd till kommissionens idéer om en europeisk rymdindustripolitik, uttryckta i ett meddelande om en rymdstrategi för EU från april 2011. Meddelandet om rymdindustripolitiken presenterades den 28 februari 2013.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens meddelande redogör för hur en industripolitik på rymdområdet bör se ut inom EU. En viktig utgångspunkt är att rymdverksamheten inte enbart är en fråga om forskning och teknisk utveckling och att dess europeiska politiska dimension bör utvecklas ordentligt. För detta syfte anser kommissionen att EU har ett särskilt ansvar och bättre möjligheter än den europeiska rymdorganisationen ESA. Kommissionen menar att en rymdpolitik för EU kan stärka den europeiska identiteten på internationell politisk nivå. Samtidigt bör åtgärder på EU-nivå kunna ge rymdverksamheten starkare politiska drivkrafter genom att t.ex. skapa lämpliga ramvillkor för europeisk rymdverksamhet och för industrins globala konkurrenskraft.

Kommissionen föreslår att EU:s rymdindustripolitik bör inriktas på fem särskilda mål:

1. Inrätta enhetliga och stabila regler.
2. Vidareutveckla en konkurrenskraftig, solid, effektiv och balanserad industribas i Europa och stödja de små och medelstora företagens medverkan.
3. Stödja den europeiska rymdindustrins konkurrenskraft på världsmarknaden genom att uppmuntra branschen att bli mer kostnadseffektiv längs värdekedjan.
4. Utveckla marknader för rymdtillämpningar och rymdtjänster.
5. Garantera tekniskt oberoende och självständigt tillträde till rymden.

Vad gäller det femte målet menar kommissionen att det är av central betydelse att EU vidmakthåller sitt oberoende på strategiska områden inom rymdsektorn. Med detta avser kommissionen inte minst att EU:s rymdindustripolitik bör säkerställa att det finns ett tillförlitligt, säkert och kostnadseffektivt system för bärraketer och att aktörerna inom europeisk rymdpolitik (EU, ESA och deras respektive medlemsstater) för detta ändamål bör utveckla en politik för europeisk bärraketsförmåga.

Kommissionen betonar i sitt meddelande betydelsen av effektivt samarbete mellan EU, ESA och deras respektive medlemsstater, men menar samtidigt att EU:s medlemsstaters ståndpunkter i internationella sammanhang utanför EU bör samordnas inom EU så att de stämmer överens med och stödjer EU:s rymdpolitik.

Kommissionen redogör vidare för de internationella utmaningar som europeisk rymdindustri möter. Kommissionen lyfter fram riskerna på de kommersiella marknader som EU:s tillverkningsindustri är starkt beroende av mot bakgrund av att den europeiska institutionella rymdmarknaden jämfört med andra rymdländer är relativt liten, utmaningarna för europeisk satellitkommunikationsindustri att behålla sin konkurrenskraft, och de nya möjligheter som uppstår för europeisk industri på nya marknader för navigering och jordobservationstillämpningar i form av både varor och tjänster.

För att möta dessa utmaningar och skapa förutsättningar för den europeiska rymdindustrins långsiktiga utveckling anser kommissionen att ledande teknik, försörjningstrygghet och oberoende kräver långsiktiga satsningar och kompetensförsörjning, och att Europas självständiga tillträde till rymden måste behållas och på lång sikt stärkas.

Kommissionen menar att de angivna målen bör kunna uppfyllas genom bättre regler för tjänstesektor och tillverkningsindustri, standardisering på såväl tillverkningsidan som system- och tjänsteutvecklingsidan, kompetensförsörjning inom forskning och utveckling för rymdverksamheten, och genom en aktiv europeisk handelspolitik på rymdområdet.

Vidare påminner kommissionen om de mål som finns i Horisont 2020 för forskning, utveckling och innovation inom rymd, dvs. att möjliggöra europeisk konkurrenskraft i rymden genom innovation och oberoende inom kritisk teknik, att möjliggöra framsteg inom rymdteknik från teknisk grundforskning till tillämpad teknik för framtidens satelliter, att ta vara på rymddata, och att möjliggöra europeisk forskning och utveckling inom internationella rymdpartnerskap.

För att utveckla förutsättningarna för finansiering och ökad effektivitet vill kommissionen se fler och bättre utnyttjade finansieringsinstrument och se över upphandlingspolitiken.

Ej tillämpligt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inga direkta budgetära konsekvenser kan förutses.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet och att EU ser över hur förutsättningarna för europeisk rymdverksamhet och industri kan förbättras för långsiktig konkurrenskraft och samhällsnytta. Regeringen anser samtidigt att det är mycket viktigt att EU fullt ut drar nytta av den kompetens och långa erfarenhet som har byggts upp inom den europeiska rymdorganisationen ESA under flera decennier. Inriktningen och villkoren för att utveckla förutsättningarna för en europeisk rymdindustripolitik måste bygga på en nära samverkan mellan EU, ESA och deras respektive medlemsstater och vidare baseras på en gemensam analys. Kravet på nära samverkan mellan EU och ESA i dessa frågor har uttryckts både av ESA:s medlemsstater i den politiska deklARATIONEN från ESA:s ministerråd i november 2012, och av EU:s medlemsstater i rådsresolutionen från konkurrenskraftsrådets möte i februari 2013.

Regeringen understryker mot bakgrund av ovanstående vikten av att EU och ESA gemensamt utvecklar en samordnad process för att presentera förslag som baseras på gemensam analys, till medlemsstaterna om den europeiska rymdverksamhetens framtid. Vad gäller utnyttjande av EU:s finansiella instrument inom rymdindustripolitiken anser regeringen att tillämpning av innovativa finansiella instrument bör begränsas och finansiering bör som huvudregel ske genom anslagsfinansiering.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ej kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ej kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte sänts på remiss.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 189 (3) Fördraget om EU:s funktionssätt (EUF). Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som behövs.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen kommenterar inte subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens meddelande behandlas i rådet under det irländska ordförandeskapet våren 2013 med avsikt att anta rådslutsatser vid konkurrenskraftsrådets möte i maj.

4.2 Fackuttryck/termer

ESA: European Space Agency. Den europeiska rymdorganisationen.